

สถาบันการเงินชุมชนตำบลควนกรด

อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประวัติความเป็นมาของตำบลควนกรด

ภาคใต้มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ประการหนึ่งแตกต่างไปจากภาคอื่น คือ เป็นภาคเปิดเป็นคาบสมุทรยาวหลายร้อยกิโลเมตร ทำการติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอก ได้อย่างต่อเนื่องมาตลอดประวัติศาสตร์ ชุมชนภาคใต้จึงเป็นชุมชนเปิด มีปฏิสัมพันธ์กับชนกลุ่มอื่น ชาติอื่น วัฒนธรรมกระบวนการแลกเปลี่ยน เรียนรู้และผสมผสานวัฒนธรรมใหม่ ๆ จึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

นอกเหนือจากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนจากต่างวัฒนธรรม สภาพทางภูมิศาสตร์ยังกำหนดให้ผู้คนซึ่งตั้งหลักแหล่งในพื้นที่แตกต่างกัน มีวิถีชีวิตและการผลิตที่ไม่เหมือนกันแบ่งกลุ่มชุมชนได้เป็นกลุ่ม 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ชุมชนริมฝั่งทะเลทั้งสองฝั่งชุมชนชาวนาในพื้นที่ราบลุ่มน้ำต่าง ๆ ชุมชนบนที่สูงซึ่งอาศัยอยู่ตามไหล่เขาและหุบเขาตอนกลางทั้ง 3 กลุ่ม ชุมชนมีการติดต่อถึงกัน พึ่งพาอาศัยกันบนพื้นฐานที่มีอาชีพ และผลผลิตแตกต่างกัน มีการติดต่อไปมาหาสู่เพื่อแลกเปลี่ยนผลผลิตตลอดเวลาการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างชุมชนเหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผลผลิตระหว่างชุมชน เหล่านี้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข่าวสารความเป็นไปต่าง ๆ ระหว่างกันเป็นลักษณะของชุมชนเครือข่ายซึ่งแตกต่างจากชุมชนหมู่บ้านในภาคอื่น ๆ ของประเทศ

กล่าวได้ว่าผู้คนในชุมชนภาคใต้อยู่ในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาตั้งแต่อดีตจนพัฒนาเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้และปลูกฝังให้กับคนรุ่นต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบัน สังคมภาคใต้จึงมีความเป็นไปได้สูง ในการสร้างสรรค์ให้เกิด “สังคมการเรียนรู้” ในโลกสมัยใหม่ การติดต่อสัมพันธ์กับโลกภายนอกอย่างต่อเนื่องมาตลอดประวัติศาสตร์ เป็นเหตุปัจจัยหนึ่งทำให้คนชุมชนภาคใต้เรียนรู้การค้าขายและติดต่อกับผู้คนด้วยความเชื่อมั่นในตัวเอง มีสำนึกทางการเมืองสูง จัดการบริหารทรัพยากร โดยเฉพาะธุรกิจและการเงินได้ค่อนข้างดี เพราะความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนโดยใช้เงินตรา

นอกจากนี้คนภาคใต้ ได้เริ่มทำการเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจเต็มรูปแบบก่อนภาคอื่น ๆ คือ การปลูกยางพาราในร้อยปี และเป็นที่ยุติกันอยู่แล้วว่า ผลการเปลี่ยนแปลงของตลาดพาราในระดับสากลจะกระทบต่อชาวสวนยางโดยตรงเป็นการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่ยากแก่ชาวสวนยางในการควบคุมหรือเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดความเป็นไปได้ การดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดตลอดสามสิบกว่าปีที่ผ่านมาเท่านั้น ที่แสดงให้เห็นว่า พวกเขาเรียนรู้และพร้อมที่จะทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

ชุมชนไม่เรียง เป็นตัวอย่างของชุมชนภาคใต้ที่สร้างสมประสบการณ์จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในอดีต และเรียนรู้จากประสบการณ์ปัจจุบันเพื่อปรับตัวก้าวไปในโลกของการพัฒนา

ตำบลควนกรด มีเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางมามากมาย หลายกระแสแต่พอจะสรุปได้ว่า “พระยาคลองยา” ซึ่งเป็นพระยาในฝ่ายวานิชทางสุราษฎร์เดินทางมาเพื่อสินค้าไปขายทางเมืองตรัง โดยใช้เรือสำเภาก็เป็นพาหนะพร้อมเปล่าบิรารและลูกเรือมากมาย แล่นเรือทวนกระแสน้ำขึ้นทางน้ำตาปีเดินทางไปเรื่อย ๆ และแวะพักแรม พร้อมซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าไปตลอดทางผ่านเข้าคลองมิน คลอง

ที่พักแรม ณ ควนซีแรตแห่งนี้ได้รับการเล่าขาน บอกกล่าวจากนักเดินทางในรุ่นต่อ ๆ มาและเรียกที่พักแห่งนี้เรื่อยมาว่า “ควนกลด” แต่ด้วยระยะเวลาที่ล่วงเลยมานานผนวกกับภาษาที่ใช้ในการพูดการบอกกล่าวต่อ ๆ มา คำเรียกขานที่เรียกกันสืบมาว่า “ควนกลด” จึงค่อย ๆ เปลี่ยนและกลายเป็น “ควนกรด” และเป็นชื่อตำบลที่ประกาศใช้กันอย่างเป็นทางการจนถึงปัจจุบันนี้

กลุ่มองค์กรชุมชนในตำบลควนกรด

1. กลุ่มองค์กรสตรี มีคณะกรรมการหมู่บ้านละ 15 คน จำนวน 12 หมู่บ้าน เป็นจำนวนรวม 180 คน ในแต่ละหมู่บ้านมีสมาชิกกลุ่มไม่เท่ากัน
2. อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ในตำบลควนกรด มีสถานีนอมนามัย 2 แห่ง
3. ศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชน (ศอชต.) มีคณะทำงานตัวแทนจากหมู่บ้าน ตั้งเป็น ศอชต. จำนวน 24 คน
4. กองทุนหมู่บ้าน มีจำนวน 12 กองทุน มีคณะกรรมการ กองทุนละ 9 – 15 คน เป็นจำนวน 170 คน ในระดับตำบล จะมีคณะกรรมการซึ่งมาจากตัวแทนจากแต่ละกองทุน ๆ ละ 2 คน รวมจำนวน 24 คน เป็นคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน
5. ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรตำบล มี 1 ศูนย์ คณะกรรมการ จำนวน 15 คน
6. กลุ่มเกษตรกร มี 1 กลุ่ม สมาชิกจำนวน 88 คน
7. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มี 12 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 180 คน
8. กลุ่มสหกรณ์ มี 1 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 84 คน
9. กลุ่มธนาคารหมู่บ้าน มี 12 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 1,812 คน
10. กลุ่มเกษตรกรชำระหนี้ มี 1 กลุ่ม มีสมาชิกจำนวน 99 คน

เล่าขานความเป็นมา ก่อนเป็น “ธนาคารชุมชน”

ที่มาโครงการภายใต้ “แผนชุมชนตำบลควนกรด” คณะแกนนำชุมชนตำบลควนกรด ได้ไปศึกษาดูงานที่อำเภอหาดขาม จังหวัดยโสธร เมื่อปี พ.ศ. 2543 ได้เห็นการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านตามแนวพระราชดำริ เพิ่มส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้จักการเก็บออมและใช้บริการเงินกู้เพื่อประกอบอาชีพ จากธนาคารของตนเอง ทำให้กระแสการเงินหมุนเวียนอยู่ในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

จากการได้เห็น ได้ฟัง ได้รู้ ทำให้เกิดความคิด ขอเดินตามแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียงพึ่งตนเอง” โดยจัดตั้งธนาคารชุมชนตำบลควนกรด เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2543 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2544 ทั้ง 12 หมู่บ้าน ในขณะนั้น การดำเนินกิจกรรมผ่านไประยะหนึ่ง กรรมการทุก ๆ ธนาคารมีการประชุมร่วมกันทุกเดือน เพื่อรับทราบและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยใช้ระบบ “การพึ่งพาซึ่งกันและกัน”

จากการพึ่งพา ช่วยเหลือ ชี้นะ กลายเป็นข้อผูกพัน จนกลายเป็นภารกิจในเวลาต่อมา การเชื่อมโยงเข้าด้วยกันแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2544 โดยใช้ชื่อว่า... “เครือข่ายธนาคารหมู่บ้านรักษุชุมชนคนควนกรด” ในภารกิจของแต่ละหมู่บ้านมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ ทำให้ทุกธนาคารหมู่บ้านมีสมาชิกเพิ่มขึ้นตามลำดับ มีเงินออมอย่างสม่ำเสมอ มีการกู้ยืม เพื่อการใช้จ่ายในครอบครัว การประกอบอาชีพต่าง ๆ มีผลกำไรจากดอกเบี้ย บันทึบเงินสมาชิก ใช้การบริหารจัดการให้เป็นสวัสดิการ ช่วยเหลือชุมชนตามแต่ความเหมาะสมของแต่ละธนาคาร

ในการดำเนินกิจกรรมของเครือข่ายรักษุชุมชนคนควนกรด มีกิจกรรมตามแนวคิดร่วมกันในประการแรกเป็นการออมเงินร่วมกันในนามของธนาคารหมู่บ้าน โดยมี “ธนาคารกลางชุมชนตำบลควนกรด” และประการที่สองเป็นการเชื่อมโยงกับกลุ่ม องค์กรอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกตำบล จากผลพวงทั้งสองประการทำให้ได้รับการตอบสนองเข้าร่วมของ “ชมรมผู้สูงอายุตำบลควนกรด กลุ่มอาชีพต่าง ๆ” ทำให้เครือข่ายมีความเข้มแข็ง มีภารกิจ มีสวัสดิการผู้สูงอายุ มีทุนการศึกษา ได้ช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสมในแต่ละโอกาส ทำให้มีศักยภาพเด่นชัดขึ้น ทำให้ชุมชนรู้จักจัดตนเอง ชุมชนเกิดความยอมรับ มีเครือข่ายจากภายนอกเข้าร่วมมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2547 คณะกรรมการเครือข่ายธนาคารหมู่บ้านทุกหมู่บ้านได้ประชุมและมีมติร่วมกัน เห็นชอบให้จัดตั้ง “ธนาคารชุมชนตำบลควนกรด” โดยมีวัตถุประสงค์ประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในระดับตำบล นำสู่การประสานคน ประสานความรู้ ประสานทรัพยากรอย่างเป็นระบบ และเป็นการเชื่อมโยงกับแหล่งเงินทุนภายนอก (ธกส.) สุดท้ายเป็นการสนองตอบตามนโยบายภาครัฐที่สนับสนุนงบประมาณสู่รากหญ้าในระดับชุมชน

สำหรับกลุ่มเป้าหมายในการร่วมทุนมาจาก ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนหมู่บ้าน ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มเครดิตยูเนียน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การออมทรัพย์และการถือหุ้น

เป้าหมายแนวร่วมที่ให้การสนับสนุนในภาพรวม คือ ประชาชนตำบลควนกรดทุกหมู่เหล่าในกลุ่ม องค์กร จากคณะกรรมการเครือข่ายรักษุชุมชนคนควนกรด คณะกรรมการผู้สูงอายุตำบลควนกรด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลควนกรด คณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มวิสาหกิจ

หน่วยงานภาครัฐที่คอยให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และให้คำปรึกษา ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอ (กศน.อำเภอ) สถานีอนามัยในตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด

สุดท้าย ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นพี่เลี้ยงที่ดีมาก ให้การช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน ช่วยประสานกลุ่ม เอกสาร ร่วมประชุม แก้ปัญหา ชี้แนะ ทำความเข้าใจร่วมกิจกรรมการทำประชาพิจารณ์ในทุกหมู่บ้าน ตั้งแต่วันที่ 24 มีนาคม ถึงวันที่ 7 เมษายน 2548 และร่วมสรุปผลการทำประชาพิจารณ์เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2548 โดยมีผลการตอบรับที่ออกมาเป็นการเห็นด้วยถึงร้อยละ 99.59 และไม่เห็นด้วยเพียงร้อยละ 00.41 เท่านั้น

เมื่อมีความเห็นชอบ จากการประชุมเพื่อจัดทำประชาพิจารณ์ในระดับแกนนำระดับตำบลเพื่อคัดเลือกตัวแทนในการประชุมสภาจัดทำ (ร่าง) ข้อบังคับ “ธนาคารชุมชนตำบลควนกรด” หรือใช้ชื่อว่า “สถาบันการเงินชุมชนตำบลควนกรด” เปิดทำการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2548 โดยมี ท่านวิชม ทองสงค์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นประธานในพิธีเปิด ท่านได้ให้แนวคิด แนวปฏิบัติในการทำงานเป็นการสร้างขวัญ กำลังใจ ให้กับคณะทำงานเป็นอย่างดี

ณ วันนั้น จนถึงปัจจุบัน ภายใต้การบริหารจัดการในรูปแบบของคณะกรรมการโดยมี นายจรินทร์ สีสุข เป็นประธานพร้อมด้วยคณะกรรมการอีก 19 คน ร่วมกันปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่ จัดหาระดมทุนสนองความต้องการของชุมชนตำบลควนกรด เห็นว่าเรื่องทุนเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นปัจจัยหลักของการแลกเปลี่ยน ชุมชนมีเงินทุนหลายกองทุน โดยบูรณาการอยู่ในรูปของ “สถาบันการเงินชุมชนตำบลควนกรด”

“สถาบันการเงินชุมชนตำบลควนกรด” ตั้งอยู่ ณ เลขที่ 17/1 หมู่ที่ 2 ตำบลควนกรด อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช (ติดกับอาคาร อบต.ควนกรด) เปิดทำการในวันจันทร์ ถึง ศุกร์ ในเวลาราชการ

วัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

1. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกออมทรัพย์เพื่อการพึ่งพิงตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่สมาชิก
2. เพื่อรับฝากเงินจากสมาชิก กลุ่มสมาชิกและบุคคลทั่วไป
3. เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสมาชิกกู้ยืม
4. เพื่อส่งเสริม สนับสนุนสวัสดิการแก่สมาชิกและประชาชนตำบลควนกรด
5. เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยคนของชุมชนเพื่อคนในชุมชน
6. เพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนในระดับตำบล

สถาบันการเงินชุมชนตำบลควนกรด เริ่มเปิดทำการเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2548 มีสมาชิกรายคน จำนวน 106 ราย และเป็นสมาชิกรายกลุ่ม จำนวน 9 กลุ่ม (สมาชิกรายกลุ่มมีจำนวนรวม 900 คน) รวม มีสมาชิกทั้งสิ้น 115 ราย มีทุนเรือนหุ้น 3,708 หุ้น ๆ ละ 100 บาท รวมเป็นเงิน 370,800 บาท

ปัจจุบัน สถาบันการเงินชุมชนตำบลควนกรด มีสมาชิก 459 มีหุ้น 15,978 หุ้น เป็นเงิน 1,597,800 บาท เงินฝากประจำ 543,000 บาท มีเงินออม 753,217 บาท ในการฝากเงินออมทรัพย์ กลุ่มองค์กรหรือกองทุนกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน/ชุมชน นำเงินมาฝากเพิ่มขึ้น

สิ่งที่ต้องดำเนินการต่อไปในอนาคต

1. จัดทำโครงการวิสาหกิจชุมชนโรงน้ำดื่ม โดยใช้ทุนจากการออมและการร่วมทุนของสมาชิก เนื่องจากฐานข้อมูลที่ได้จากการสำรวจข้อมูลครัวเรือนในพื้นที่ตำบลควนกรด มีการซื้อน้ำดื่มในปริมาณ ร้อยละ 95 ของจำนวนครัวเรือนทั้งตำบล
2. จัดสวัสดิการแบบยั่งยืน เป็นการจัดสวัสดิการเพื่อคุ้มครองตลอดชีวิตให้กับสมาชิกทุกคน
3. สร้างแรงจูงใจให้ประชาชนและเยาวชนตำบลควนกรดรู้จักการออมอย่างสม่ำเสมอ รู้คุณค่าของเงิน เป็นการสร้างเสริมความประพฤติที่ดี มีคุณธรรม และความกตัญญูต่อพ่อแม่ บุพการี โดยการสมทบทุนการศึกษาให้ในวันที่ประชุมสามัญประจำปี และให้มีการประกาศเกียรติคุณแก่ผู้ทำคุณประโยชน์ชุมชนและสังคม ทุกปี

ผู้ประสานงาน : นางยีนดี ภารา

106/2 ม.4 ต.ควนกรด อ.ทุ่งสง จ.นครศรีธรรมราช

โทร. 0 8788 75129